

13. Velytchko O.G. Education quality – problems and perspectives / O. Velytchko, S. Pintchuk, S. Pliskanovskiy // Education problems: scientific methodological digest. / Authoring team. – K. : Scientific and methodological center for higher education, 2003. – 34 edition. – 341 p.

14. Management basics : [Textbook] / M. X. Mescon, M. Albert, F. Xedouri. – 3-e edition. – M. ; Spb. ; K. : Williams, 2012. – 672 p.

15. Higher education quality maintenance concept [Electronic resource]. – 17 p. – Project "National system of quality and mutual trust in the higher education system (TRUST)" of Tempus program of IV European Union (516935-TEMPUS-1-2011-1-FITEMPUS-SMGR). – Access to publication : http://dovira.eu/images/QA_concept_Final.pdf.

16. Ishtchenko T. Peculiarities and problems of national higher education / T. Ishtchenko, M. Xomenko // Vyscha Shkola. – 2011. – P. 7–14.

17. Viktorova L. V. Organizational and methodical aspects of teaching foreign students / L. Viktorova // ScienceRise : Pedagogical Education. - 2016. - № 7 (3). - P. 22-27. - Access : http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2016_7_6.

ЯКІСТЬ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРОЦЕСІ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Л.В. Вікторова, М.А. Ільїна

Анотація: У статті проаналізовано зміст категорії "якість освіти", основні фактори та проблеми, які обумовлюють успішність іншомовної підготовки дорослих у процесі неформальної освіти. Висвітлено проблеми, напрями та специфіку іншомовної підготовки, показані шляхи моделювання процесів іншомовної підготовки різних категорій дорослих з позиції управління якістю.

Ключові слова: іншомовна підготовки, іншомовна комунікативна компетентність, іншомовне спілкування, неформальна освіта, моделювання, якість.

КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПОДГОТОВКИ В ПРОЦЕССЕ НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Л.В. Викторова, М.А. Ильина

Аннотация: В статье проанализировано содержание категории "качество образования", основные факторы и проблемы, которые обуславливают успешность иноязычной подготовки взрослых в процессе неформального образования. Освещены проблемы, направления и специфика иноязычной подготовки, показаны пути моделирования процессов иноязычной подготовки различных категорий взрослых с позиции управления качеством.

Ключевые слова: иноязычная подготовки, иноязычная коммуникативная компетентность, иноязычное общение, неформальное образование, моделирование, качество.

УДК 371.15.015.3:159.922

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ПІДЛІТКАМИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

О. Ю. ГАНОЦЬКА, здобувач

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: ics3@ics-active.com

Анотація. У статті наводяться теоретичні узагальнення щодо проблеми підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки, визначено кри-

терії, показники готовності майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки; конкретизовано методи роботи з майбутніми вчителями, а саме: методи стимулювання мотивації та підготовки студентів до роботи з учнями девіантної поведінки; аналіз життєвих ситуацій, створення ситуацій успіху; методи стимулювання мотивації, обов'язку та відповідальності у процесі підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки: пояснення суспільної значущості даної проблеми; методи самостимулювання: самокритика; методи і прийоми самовпливу: самоінструкція, самопримус, самонаказ; методи організації підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки; пошуково-інформаційні методи: вивчення педагогічної преси; нових підручників, складання тез конспекту, написання рефератів і повідомлень; творчо-моделюючі методи: захист проекту, драматизація сюжетів, створення банку ідей, моделювання виховних ситуацій, ділові ігри; методи контролю та самоконтролю підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

Ключові слова: готовність майбутнього педагога, девіантна поведінка, критерії, рівні готовності майбутніх педагогів до роботи з підлітками девіантної поведінки, методи роботи з майбутніми вчителями.

Актуальність (Introduction). Актуальність дослідження зумовлена відсутністю системи підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки. Тому серед пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки вагоме місце посідає дослідження широкого кола питань підготовки майбутнього фахівця, зокрема підготовки до роботи з підлітками девіантної поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Analysis of recent researches and publication). Проблема підготовки вчителя до роботи з підлітками девіантної поведінки, її різні аспекти, привертала увагу багатьох дослідників. Ученими досліджено: соціально-педагогічні причини виникнення асоціальної поведінки неповнолітніх (В. Оржеховська, Н. Пихтіна, Т. Федорченко та інші), шляхи і засоби попередження асоціальної поведінки учнів (Т. Малихіна, Н. Максимова), профілактику девіантної поведінки неповнолітніх (І. Козубовська, Н. Пихтіна, Т. Федорченко), теоретичні і методичні засади підготовки студентів ВНЗ до виховної діяльності з неповнолітніми (Е. Змановська, Н. Пихтіна).

Проблемі формування особистості вчителя, практичної підготовки до педагогічної діяльності, зокрема до роботи з важковиховуваними учнями, присвячені роботи (В. Оржеховської, Т. Федорченко, М. Фіцули та інших).

Питанням підготовки педагогів як лідерів (прикладі для наслідування) у колективах студіюючої молоді висвітлювались у працях Р. Сопівника [5, с. 190-201; 6, с. 13-18].

Мета (Purpose) статті – розкрити окремі аспекти підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, узагальнення, систематизація, опитування, анкетування, ранжування, тестування.

Результати (Results). Девіантна поведінка – система вчинків, що суперечать прийнятним у суспільстві правовим чи моральним нормам; стійка поведінка особистості, яка відхиляється від найбільш важливих соціальних норм; поведінка, що спричиняє реальну шкоду суспільству чи самій особистості, а також супроводжується її соціальною дезадаптацією [3, с. 142].

Основні девіації підліткового віку проявляються: у недисциплінованості та порушеннях правил поведінки на уроках, перервах; грубощах у стосунках із однолітками, учителями, батьками; бійках; правопорушеннях, крадіжках; зухвалості, дратівливості; схильності до вживання психоактивних речовин; проявах насильства щодо молодших школярів та однолітків, тварин; участі у азартних іграх; хуліганстві, втечах з дому, лайливих виразах тощо [4].

Теоретичний аналіз психологічної, педагогічної літератури дав змогу уточнити сутність феномену «готовність майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки», як приватне виявлення готовності до самостійної педагогічної діяльності, як цілісне, стійке полікомпонентне утворення, яке забезпечується позитивною мотивацією, оволодінням методами психолого-педагогічної діагностики, формами і методами корекціо-виховної роботи з підлітками девіантної поведінки; ставленням до людини як найвищої цінності та наявністю здібно-

стей до саморегуляції та керування своїм емоційним станом, потребою майбутніх вчителів до педагогічної рефлексії.

У структурі сформованості загальної готовності майбутнього вчителя до роботи з підлітками девіантної поведінки виокремлюємо: емоційно-ціннісний, когнітивний, операційний, рефлексивний компоненти.

Критерії готовності майбутнього вчителя до роботи з підлітками девіантної поведінки є ідентичними названим компонентам і характеризуються певними показниками.

Ціннісно-мотиваційний, показниками цього критерію є: ставлення до проблеми профілактики девіантної поведінки підлітків, бажання виконувати цю діяльність; ставлення до людини як найвищої цінності; *когнітивний* (знання сутності та форм прояву девіантної поведінки підлітків; знання основних причин формування девіантної поведінки в підлітків); *операційний* (володіння методами корекційно-виховної роботи з підлітками девіантної поведінки, уміння здійснювати педагогічне спілкування); *рефлексивний* (аналіз здійснення процесу корекційно-виховної роботи з підлітками девіантної поведінки; самооцінка, впевненість у власних силах).

Готовність майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки – складне інтегроване утворення для дослідження якого немає універсальної методики, тому застосовується комплекс спеціальних методик, за допомогою яких вимірювались окремі компоненти цієї якості: опитування, анкета «Чи подобається Ви людям?» (методика А. Маркова) [1, с. 137–138]; ранжування, педагогічні спостереження; тестування: вивчення професійної позиції «ХІМ» («хочу і можу») (автори А. Бадак, Є. Кившик) [2, с. 116].

З огляду на результати діагностики та відповідно до означених критеріїв визначено три рівні сформованості готовності майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки: (низький – ЕГ – 36,0 % і КГ – 32,0 %, середній ЕГ – 40,0 % і КГ – 40,0 %, високий ЕГ – 24,0 % і КГ – 28,0 %)

Результати проведеного дослідження засвідчили, що значний відсоток майбутніх учителів не володіє достатніми знаннями з профілактики девіантної поведінки підлітків, методами корекційно-виховної роботи.

У процесі дослідної роботи використовували наступні групи методів:

1. Методи стимулювання мотивації та підготовки майбутніх учителів до роботи з учнями девіантної поведінки: аналіз життєвих ситуацій, створення ситуацій успіху.

1.1. Методи стимулювання мотивації, обов'язку та відповідальності у процесі підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки: пояснення суспільної значущості даної проблеми.

1.2. Методи самостимулювання: самокритика; методи і прийоми самовпливу: самоінструкція, самопримус, самонаказ тощо.

2. Методи організації підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

2.1. Пошуково-інформаційні методи: вивчення педагогічної преси; нових підручників, складання тез конспекту, написання рефератів і повідомлень.

2.2. Творчо-моделюючі методи: захист проекту, драматизація сюжетів, створення банку ідей, моделювання виховних ситуацій, ділові ігри.

3. Методи контролю та самоконтролю підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

3.1. Методи усного контролю.

3.2. Методи письмового контролю.

3.3. Методи самоконтролю.

Нами, спираючись на праці дослідників, досвід педагогічної роботи, обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки: поповнення змісту професійної підготовки майбутніх учителів питаннями щодо профілактики найбільш поширених форм девіантної поведінки; розвиток у майбутніх учителів професійних умінь щодо здійснення профілактики девіантної поведінки підлітків; використання активних форм навчання (тренінгові заняття, вправи, рольові та ділові ігри).

Апробовані під час асистентської практики наступні заняття: «Соціально-педагогічна профілактика агресивної поведінки підлітка», «Проблема насильства у молодіжному середо-

вищі. Профілактика насильства щодо дітей», «Делінквентна й злочинна поведінка у дітей та молоді, особливості профілактики».

Цікавим є досвід виховної роботи Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБіП України) щодо упередження порушення студентами правил внутрішнього розпорядку [7; 8]. В НУБіП України педагогічна освіта бере початок з 1924 року. Вона здійснюється з метою забезпечення педагогічними кадрами аграрних коледжів та університетів [9]. З метою формування особистіних якостей студентів НУБіП України, їх ціннісного світогляду [10], профілактики дисциплінарних правопорушень розроблено Програму виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот» [11].

Впровадження цих напрацювань у підготовці педагогів сприяло: підвищенню якості знань майбутніх учителів щодо форм девіантної поведінки підлітків; опануванню майбутніми вчителями знаннями щодо психолого-педагогічних та вікових особливостей підлітків; оволодінню методами корекційно-виховної роботи з підлітками схильними до девіантної поведінки; формуванню умінь здійснення профілактичної та методичної роботи з молодд. Схильною до девіантної поведінки.

Висновки і перспективи (Discussion). Після проведення дослідно-експериментальної роботи відбулися значні позитивні зміни щодо рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки. Так, порівняно з початком дослідно-експериментальної роботи відсоток майбутніх учителів, які виявили високий рівень сформованості готовності до роботи з учнями девіантної поведінки значно збільшився (з 24,0 % на початку проведення експериментальної роботи й 48,0 % після її завершення). До позитивних зрушень належить зменшення чисельності майбутніх учителів із низьким рівнем сформованості готовності до роботи з підлітками девіантної поведінки на 32,0 %. Аналіз порівняльних рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки контрольної групи засвідчує, що суттєвих позитивних змін у рівнях сформованості готовності до роботи з підлітками девіантної поведінки у них не відбулося. Стабільна динаміка підвищення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки свідчить про педагогічну доцільність та ефективність обґрунтованих та експериментально перевірених педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

Проведене дослідження не вичерпує багатогранності теоретичних і практичних пошуків розв'язання проблеми. Перспективним вважаємо розробку моделі підготовки майбутніх учителів до роботи з підлітками девіантної поведінки.

Список використаних джерел

1. Лишин О. В. Педагогическая психология воспитания: Учебное пособие для школьных психологов; / Под ред. Д. Й. Фельдштейна / Олег Всеволодович Лишин. – М. : Институт практической психологии, 1997. – 256 с.
2. Пазухина С. В. Педагогическая успешность: диагностика и развитие профессионального сознания учителя: учебное пособие / Светлана Вячеславовна Пазухина. – СПб. : «Речь», 2007. – 224 с.
3. Федорченко Т. Є Соціально-педагогічні засади профілактики девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища : дис....д-ра пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка». – К., 2012. – 699 с.
4. Федорченко Т. Є. Профілактика девіантної поведінки школярів в умовах соціокультурного середовища: соціально-педагогічний аспект: [монографія] / Тетяна Євгенівна Федорченко. – Черкаси : ПП Чабаненко Ю.А. – 2011. – 488 с.
5. Сопівник Р.В. Роль наставників академічних груп у процесі формування лідерських якостей майбутніх фахівців агропромислового комплексу України // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. – 2012. – Вип.16, книга 3. – С.190-201.
6. Сопівник Р.В. Еволюція ідей відбору та формування якостей лідера у процесі фахової підготовки майбутніх аграріїв // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В.Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2012. – №3. – С. 13-18.
7. Сопівник Р. В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Науковий вісник Національного універ-

ситету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2010. Вип. 155, Ч.1. – С. 282–286.

8. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. – № 239. – С. 229-234.

9. Сопівник Р.В. З історії становлення педагогічної складової професійної освіти НУ-БіП України /Сопівник Р., Васюк О.// Науковий вісник НУБіП України. Серія : Психологія Педагогіка. Філософія. - № 192. – Ч2. – 2013. – С. 166-175.

10. Сопівник Р.В. Ціннісні орієнтири екзистенціалізму в контексті виховання особистості. // Духовність особистості: методологія, теорія і практика: Збірник наукових праць. – 2015 - . Вип. 2 (65). – С. 164-173.

11. Ніколаєнко С.М. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник / С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, Д.М.Рудень, Р.В.Сопівник, І.В.Сопівник, Г.В.Петрів, А.О.Кушнір, В.В.Мойсеєв, О.П.Давидова. – К.: «ACS-ACTIVE» 2016. – 76 с.

12. Вікторова Л. В. Професійна підготовка соціальних працівників / соціальних педагогів до професійної діяльності: колективна монографія / Л. В. Вікторова, Т. І. Ковальчук, О. Б. Кошук, С. О. Кубицький, О. В. Лапа, П. Г. Лузан, О. В. Наконечна, О. М. Прохорчук, І.В. Сопівник, Р. В. Сопівник, Р. О. Тарасенко, Н. Т. Тверезовська. – К.: ЦП «Компринт», 2016. – 589 с.

References

1. Lyshyn O. V. Pedagogicheskaya psikhologiya vospitaniya: Uchebnoe posobie dlia shkolnykh psikhologov; / Pod red. D. I. Feldshteina / Oleh Vsevolodovych Lyshyn. – M. : Ynstitut praktycheskoi psikhologii, 1997. – 256 s.

2. Pazukhyna S. V. Pedagogicheskaya uspehnost: dyagnostyka y razvytye professionalnogo soznaniya uchytelia: uchebnoe posobie / Svetlana Viacheslavovna Pazukhyna. – SPb. : «Rech», 2007. – 224 s.

3. Fedorchenko T. Іє Sotsialno-pedahohichni zasady profilaktyky deviantnoi povedinky shkoliariv v umovakh sotsiokulturnoho seredovyscha : dys....d-ra ped. nauk : spets. 13.00.05 «Sotsialna pedahohika». – K., 2012. – 699 s.

4. Fedorchenko T. Іє. Profilaktyka deviantnoi povedinky shkoliariv v umovakh sotsiokulturnoho seredovyscha: sotsialno-pedahohichni aspekt: [monohrafiia] / Tetiana Yevhenivna Fedorchenko. – Cherkasy : PP Chabanenko Іu.A. – 2011. – 488 s.

5. Sopivnyk, R.V. (2012) Rol nastavnykiv akademichnykh hrup u protsesi formuvannia liderskykh yakostei maibutnykh fakhivtsiv ahropromyslovoho kompleksu Ukrainy [The role of mentors of academic groups in the process of forming the leadership qualities of future specialists in the agro-industrial complex of Ukraine]. Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi. 2012.16, 3, 190-201.

6.Sopivnyk R.V. Evoliutsiia idei vidboru ta formuvannia yakostei lidera u protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnykh ahraryiv / R. V. Sopivnyk // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni V. Hnatiuka. Serii: Pedahohika. – 2012. – № 3. – S. 13–18.

7. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiu moloddu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Serii «Pedahohika, psikhohiia, filosofii», 155/1, 282–286.

8. Sopivnyk, R. V. (2016) Planuvannia vykhovnoi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi. Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii "Pedagogika. Psikhologia. Filosofia", 239, 229-234.

9. Sopivnyk, R.V. (2013) Z istorii stanovlennia pedahohichnoi skladovoi profesiinoi osvity NUBiP Ukrainy [From the history of the formation of the pedagogical component of vocational education of NUBiP of Ukraine]. Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy. Serii : Psikhohiia Pedahohika. Filosofii. 192, 2. 2013, 166-175.

10.Sopivnyk, R.V. (2015) Tsinnisni oriientyry ekzysyentsializmu v konteksti vykhovannia osobystosti [Valuable orientations of existentialism in the context of the education of the person]

Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka: Zbirnykh naukovykh prats, 2 (65), 164-173.

11. Nikolaienko S.M., Shynkaruk V.D., Ruden D.M., Sopivnyk R.V., Sopivnyk I.V., Petriv H.V., Kushnir A.O., Moisieiev V.V., Davydova O.P. Prohrama vykhovannia studenta: «Fakhivets, hromadianyn, patriot» [Student education program «specialist, citizen, patriot»]. Kiev: «ACS-AKTIV», 2016, 74.

12. Viktorova, L. V. Kovalchuk, T. I., Koshuk, O. B., Kubitskiy, S. O., Lapa, O. V., Luzan, P. H., Nakonechna, O. V., Prokhorchuk O. M., Sopivnyk, I. V., Sopivnyk, R. V., Tarasenko, R. O., Tverezovska, N. T. (2016). Profesiyna pidgotovka sotsialnih pratsivnykiv / sotsialnih pedagogiv do profesiynoyi diyalnosti [Professional preparation of social workers / social teachers to professional activity]. Kyiv, Komprint, 589.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К РАБОТЕ С ПОДРОСТКАМИ ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ

О. Ю. Ганоцкая

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические обобщения по проблеме подготовки будущих учителей к работе с подростками девиантного поведения, определены критерии, показатели готовности будущих учителей к работе с подростками девиантного поведения; конкретизированы методы работы с будущими учителями, а именно: методы стимулирования мотивации и подготовки студентов к работе с учащимися девиантного поведения: анализ жизненных ситуаций, создание ситуаций успеха; методы стимулирования мотивации, долга и ответственности в процессе подготовки будущих учителей к работе с подростками девиантного поведения: объяснение общественной значимости данной проблемы; методы самостимулирования: самокритика; методы и приемы самовоздействия: самоинструкция, самопринуждение, самоприказ; методы организации подготовки будущих учителей к работе с подростками девиантного поведения; поисково-информационные методы: изучение педагогической прессы; новых учебников, составление тезисов конспекта, написание рефератов и сообщений; творческо-моделирующие методы: защита проекта, драматизация сюжетов, создание банка идей, моделирование воспитательных ситуаций, деловые игры; методы контроля и самоконтроля подготовки будущих учителей к работе с подростками девиантного поведения.

Ключевые слова: готовность будущего педагога, девиантное поведение, критерии, уровни готовности будущих педагогов к работе с подростками девиантного поведения, методы работы с будущими учителями.

TRAINING OF TEACHERS TO WORK WITH TEENAGERS WITH DEVIANT BEHAVIOR.

O.U. Ganocka

Abstract. The article is presents the theoretical generalizations about the problem of training future teachers to work with teenagers with deviant behavior, the criteria, indicators of future teachers to work with teenagers with deviant behavior. Also specified methods of working with future teachers. Namely incentives and motivation prepare students to work with teenagers with deviant behavior, such as : analysis of situations, create situations for success; incentives of motivation, commitment and responsibility in preparing future teachers to work with teenagers with deviant behavior. There were explain the social significance of the methods: self-criticism; methods and techniques of self-affect: self- stimulation, self- compel and self- criticism. The search and information methods of preparation of teachers to work with teenagers with deviant behavior: the study of educational media; new textbooks, preparation of theses notes, writing essays and reports; creative modeling techniques: protection project dramatization of stories, create a bank of ideas, design educational situations, business games; methods of control and self-training of teachers to work with teenagers with deviant behavior.

Key words: readiness of future teachers, deviant behavior, criteria and levels of future teachers to work with teenagers with deviant behavior, work with future teachers.